

Barabbas

P.Lagerqvist

November 29-30, 2014

Vi känner alla till brottslingen Barabbas som av pöbeln frikändes i Jesus ställe. Vem var han? Ingen vet. Så vad kan vara tacksammare än att dikta fram denna historiska figur? Vem kan belägga en med osanning? Vem kan falsifiera, förutsatt att man låter hans inverkan på världen vara måttlig.

Barabbas i Lagerqvists tappning är ett missfoster, avlad i tillfällig lust och sedan övergiven. Uppvuxen bland banditer, till vilka han så småningom skall återgå. Men hans plötsliga frigivning konfunderar honom. Vem är denne man som korsfästs i hans ställe? Han ser så svag och bedrövlig ut. Han står inte länge ut på korset innan han kommer att dö. Detta kan Barabbas lätt inse. De romerska soldaterna spelar kort nedanför hans kors. Så dör han och himlen förmörkas och rämningar och soldaterna springer upp förskräckta. Skall han tro sina ögon? När han sedan går i Jerusalem är det ingen som vill vidkännas det dramatiska. Har han bara drömt det? Han slår sig ner vid en bar, förlustar sig med en fet kvinna, och långsamt börjar han bli sig själv igen. Han stannar några dagar, sedan grips han av oro. Han ger sig i lag med en fattig stackars kvinna i trasor. Han tycks överväldigas av något som liknar medlidande. Han tar sig an henne, och får av henne erfara vetskapen om Jesus som utfört allehanda under. Han ser själv hur hans grav är tom. Han träffar några av hans lärjungar. Kvinnan dör så småningom. Och han återvänder till sitt forna banditliv, men inte för så länge. Han är inte längre sig själv, han har tappat gnistan, ej längre driven att leda. Han flyr undan innan han hinner mördas.

Långt senare träffar vi honom igen. Då är han frigiven från mångårigt slavarbete i en gruva, kedjad till en annan slav. Denne förtalte för honom om Jesus, och han i sin tur avslöjade att han en gång såg honom korsfästas och dö. Detta gjorde intryck. Medfången hade Jesus namns bokstäver inristade på sin slavbricka, och Barabbas bad att även få sin bricka så inpräntad. Medfången bad regelbundet, och Barabbas likaså. Deras bedjan uppmärksammades av en välvilligt inställd fångvaktare. De förflyttades från gruvan till arbete på en lantegendom. En förflyttning från helvetet upp till jorden. Sliter gör de fortfarande, men vad är detta mot vad de har undflytt? Fastän inte längre fastkedjade vid varandra håller de av gammal vana fortfarande ihop fastän de inte längre har mycket att tala med varandra om. Barabbas som tidigare åtminstone lyssnat tycks ha tappat intresset för sin kompanjon, till den senares bedrövelse. Så blir de en dag förda till ståthållaren. Denna frågar om vad tecknen på deras slavbrickor betyder. Medfången bekänner sin tro, medan Barabbas förnekar sin. Följden blir att ur detta svek avrättas medfången som förnekat att han är statens egendom och istället Jesus, medan Barabbas avancerar till husslav i Rom. Detta liv är betydligt behagligare, man förstår att det är som att komma till himmelriket. Men Barabbas finner ingen ro. Han beger sig ini katakomberna där de kristna tar sin tillflykt. Han går vilse i mörkret och de trånga vindlande gångarna, men finner slutligen vägen ut. Rom står i brand och han fattar det som om det är de kristna som gör uppror, och full av entusiasm hjälper han till med att sätta eld och blir tagen på

bar gärning och dömd till döden och avrättad. Och i och med detta har han sonat sina brott genom att bli Kristen i någon mening.

Novellen är skriven som en fabel. Miljöskildringen är minimal, endast det som är nödvändigt att veta och som Barabbas kan direkt uppleva skildras. Det mesta antyds. Det må ha berett författaren ett stort nöje att försöka framkalla en atmosfär av tidig romartid. Fattigdom, elände, och de dramatiska skillnaderna mellan fattig och rik. Den fattiges och utstöttes högst begränsade perspektiv, som betraktade han tillvaron genom ett lång rör. Slitet i gruvan, mörkret, fukten, slagen, blodet och det helt tröstlösa i en sådan existens som endast kan få sitt slut genom döden. För att inte synda mot historiska fakta tvingas författaren vara mycket sparsmakad när det gäller detaljer. Detta kräver ett högt mått av inlevelse hos läsaren.

Men det är inte som tidsskildring eller miljöskildring som novellen är skriven, utan som karaktärsskildring. Skildringen av en karaktär som är lika rå och primitiv som den omgivning i vilken han är fångad. Hans intellektuella och känslomässiga torftighet samt segheten i hans starka djuriska kropp är just det som författaren betonar. Och i detta mörker tränger sig en smal ljusspringa in. Ljuset av Jesu förkunnelse, som han bara med största möda kan skönja. Vad kan en sådan förkunnelse ha för inverkan på en sådan trög hjärna, en sådan seg kropp? Han fattar den inte, men kan ändå inte undvika att bli berörd. Det är som en tanke som inte kan lämna honom någon ro. En aning om att det finns något utöver den tankevärld i vilken han är fångad. Det rör sig om ett budskap vars konturer han knappt kan skönja och vars innebörd han inte riktigt kan förstå. Om Kärleken som övervinner allt. Vad vet han om kärleken, vad för erfarenhet har han någonsin haft av kärleken, född av lust, önskad av sina föräldrar, moder dödad av fader, fader dödad av son. Vad kan han veta om kärlek förutom lusten? Oförmögen till kärlek, oförmögen till vänskap, oförmögen till all social relation, så är han dock en människa, och hans enda försonande drag är hans halvkvävda längtan efter något annat. Ofullgången som människa är han trots allt av författaren menad att väcka vår medkänsla.

December 9, 2014 **Ulf Persson:** *Prof.em, Chalmers U.of Tech., Göteborg Sweden* ulfp@chalmers.se